

Таким чином, після рішення Ради амбасадорів 14 березня 1923 р. С. Витвицький повернувся до Дрогобича, де очолив громадсько-політичне життя повіту. Упродовж 1924–1939 рр. він намагався відновити економічне та культурно-освітнє життя Дрогобиччини, об'єднати зусилля краян на ґрунті "органічної праці". Найуспішнішою була його діяльність на чолі Дрогобицької "Просвіти", незмінним головою якої він був (за невеликим винятком) увесь міжвоєнний період ХХ ст.

Список використаних джерел

1. Волинець С. Передвісники і творці Листопадового зриву. Західно-українські громадські і політичні діячі / Волинець С. – Вінніпег: Тризуб, 1965. – 324 с.
2. Федик І. УНДО, ОУН: ставлення до Польщі / Федик І. – Львів, 1998. – 84 с.
3. Соляр І. Українське національно-демократичне об'єднання: перший період діяльності (1925–1928) / Соляр І. – Львів, 1995. – 72 с.
4. Віднянський С. Українське питання в міжвоєнній Польщі: основні проблеми й напрямки наукових досліджень у сучасній вітчизняній історичній науці / С. В. Віднянський // Український історичний журнал / [гол. ред. Валерій Смолій]. – К.: Наукова думка, 2003. – № 2 (437). – березень–квітень. – С. 39–55.
5. Дрогобиччина – земля Івана Франка. – Т. 1. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1973. – С. 195.
6. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДАУ у м. Львові). – Ф. 344. – Оп. 1. – Спр. 2290. – Арк. 5.
7. ЦДАУ у м. Львові. – Ф. 344. – Оп. 1. – Спр. 844. – Арк. 82.
7. Там само. – Спр. 844. – Арк. 82.
8. Діло. – 12 липня 1923.
9. ЦДАУ у м. Львові. – Ф. 344. – Оп. 1. – Спр. 2287. – Арк. 78.
10. Діло. – 16 грудня 1927.
11. Діло. – 5 квітня 1929.
12. Діло. – 4 січня 1932.
13. Діло. – 24 грудня 1938.

Ольга Швед

ПРОСВЕТИТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТЕПАНА ВИТВИЦКОГО НА ДРОГОБИЧЧИНЕ В 1920–1930-Х ГГ.

В статтє проанализирован вклад Степана Витвицкого в развитие Дрогобычского филиала общества "Просвита", состояние и перспективы украинского национально-культурного движения в крае.

Ключевые слова: Просветительская деятельность, национально-культурное движение, Степан Витвицкий, Дрогобиччина, филиал общества "Просвита"

Olga Shwed

EDUCATIONAL ACTIVITIES AT THE STEPHEN VITVITSKIY DROHOBYCH IN 1920–1930-IES

The article analyzes the contribution to the development of Stephen Vitvitskiy Drohobych affiliate company of "Prosvita", the state and prospects of Ukrainian national-cultural movement in the province.

Keywords: Educational activities, national-cultural movement, Stepan Vytvytsky, Drohobych, affiliate society "Prosvita"

УДК 329.733 (477.75+438) "1920–1930"

Григорій Кондратюк

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЩОДО ПОЛЯКІВ КРИМСЬКОЇ АРСР У 1920–1930-Х РОКАХ

У статті проаналізовано зміни національної політики щодо польської спільноти у 1920–1930-х роках. Вивчено специфічні риси коренізації польської національної меншини у кримській автономії. Проведено порівняльний аналіз радянської національної політики у відношенні до різних національних меншин.

Ключові слова: коренізація, поляки, Кримська АРСР, національна політика, національна меншина.

Історія етнічних меншин в Україні у міжвоєнну добу викликає жвавий інтерес у сучасних дослідників. Актуальність досліджень обумовлена тим, що сучасна Україна одна з багатонаціональних країн Європи. Найчисельнішою з національних груп в УСРР була польська.

Значна кількість поляків мешкала у західних регіонах, однак польська громада існувала і в Кримській АРСР. В сучасній історичній науці значне місце належить полоністичним дослідженням.

Предметом вивчення сучасних дослідників є протиріччя українсько-польських взаємин, вплив коренізації на польську меншину, національно-культурний розвиток польської громади.

Дослідники вивчали стан польської національної меншини в межах міжвоєнної України. Історія поляків Криму залишається недостатньо дослідженою. Необхідно відзначити науковий доробок таких дослідників, як І. Балуби, О. Буравського, Б. Гудя [1].

Мета статті проаналізувати радянську національну політику стосовно польської національної меншини Кримської АРСР.

Перші поляки появились на Кримському півострові фактично з часу приєднання території до складу Російської імперії. Для них він стає місцем заслання, як, наприклад, для видатного польського поета Адама Міцкевича. Згідно з даними перепису 1897 року, у Криму проживали 6929 поляків, які становили 1,3 % загальної кількості жителів Таврійської губернії. Отже, за кількістю населення, поляки не належали до значних національних груп.

1917–1920 роки – це період громадянської війни на Кримському півострові. Частина польської громади виїхала за межі півострова. У листопаді 1920 року було встановлено радянську владу. У квітні 1921 року проведено перепис населення. Усього на півострові проживало 720873 осіб. Згідно з даними перепису, в Криму проживали 5734 поляки. За місцем проживання поляки Криму розподілялися так: міських жителів – 4703, селян – 1020 [2, с. 54]. Від загальної кількості населення Криму, згідно з даними перепису 1921 року, поляки становили 0,80 %. Якщо порівнювати цю кількість поляків з даними перепису 1897 року, то за 23 попередніх роки кількість поляків скоротилася на 17,25 % [3, с. 5].

Скорочення чисельності польського населення відбулося за рахунок еміграції. Не слід забувати того, що у результаті національно-визвольних змагань відновлено Польську державу Юзефа Пілсудського, і ця обставина стала важливим стимулом для повернення на історичну Батьківщину. Перепис 1921 року зафіксував також і кількість письменних серед поляків Криму. Із загальної кількості 5734 осіб письменними були 4186, а неписьменними – 1548. З 4703 жителів міст письменних було 3502, а неписьменних – 1201, що становило 25,5 %. З 1031 селянина письменних було 684, а неписьменних 347 [4, с. 31]. Ці дані засвідчують про те, що в цілому для поляків був характерним високий рівень письменності.

У квітні 1923 року на XII з'їзді РКП(б) проголошено політику коренізації, що була багатовекторною. Влада прагнула створити базу підтримки серед представників різнонаціонального селянства. Коренізація демонструвала наявне здійснення тези про знищення гноблення однією нацією іншої. Для більшовиків важливим вважалося закріплення свого впливу серед багатонаціонального складу УСРР.

Отже, коренізація – це один з варіантів національної політики. Найважливіший аспект коренізації – це робота серед національних меншин. Коренізація мала декілька напрямів. Це проведення пропагандистської роботи через національні клуби і товариства.

Один з найважливіших напрямів коренізації в Кримській АРСР серед польського населення – це робота у сфері освіти і культури. Причина в тому, що кількість польського населення була відносно невелика, тому економічний аспект не мав такої гостроти, як для кримськотатарського чи німецького населення. 31 серпня 1921 р. зареєстровано статут культурно-просвітницького польського товариства "Праца", основні програмні положення якого польське товариство прагнуло реалізувати на території Криму. Більшовики намагалися показати себе "визволителями" із самодержавної "тюрми народів". Тому задоволенню культурних потреб приділялася значна увага. Влада пішла назустріч населенню і сприяла створенню двох польських шкіл.

У 1921–1922 рр. у Кримській АРСР діяли 2 польські школи першого ступеня – у Симферополі й Севастополі. Значна частина навчального процесу в зазначених школах здійснювалась польською мовою. Наприкінці 1922–1923 навчального року Севастопольський окружний відділ народної освіти намагався закрити польську школу, мотивуючи це рішення відсутністю коштів. Батьки учнів об'єднуються з метою протидіяти закриттю навчального закладу. Для досягнення цієї мети, у листопаді 1923 року створено культурно-освітнє товариство, що співпрацювало з Симферопольським польським товариством.

У 1924 році представники Севастопольського товариства проводять перевірку стану польської школи у Симферополі. Ця школа діяла при костелі. При ньому функціонувала також бібліотека, що налічувала понад 3000 книжок польською мовою.

У листопаді 1924 року при Севастопольському товаристві почав діяти польський клуб, єдиний у Кримській АРСР. При клубі працювали бібліотека й театральний гурток, передплачувались польські газети.

Питання розвитку польських шкіл стали предметом обговорення на засіданні Нацкомісії, створеної при ОК РКП(б). На її перше засідання, що відбулося 23 жовтня 1925 року запросили народного комісара освіти Кримської АРСР Усеїна Баліча. Нарком виступив з доповіддю "Про підсумки та перспективи роботи НКО серед національностей". Він охарактеризував основні напрями роботи у сфері освіти серед національних меншин, і зазначив, що працюють 2 польські школи, у яких налічується 70 учнів і 3 викладачі [5, арк. 16 зв].

Необхідно зазначити, що для більшовиків освіта була цінною не сама по собі, а як джерело знань про комуністичне суспільство і партійні настанови. Нове покоління радянських громадян, яке навчалось у школі, мало засвоїти комуністичну догматику. Тому нарком Усеїн Баліч у своєму виступі не був вільним від політичних оцінок. Він доволі скептично висловився про так звані "нацмени Заходу". Тогочасним комуністичним новоязом називали німців, чехів, поляків, естонців, які мешкали в Криму. Більшовицька влада ставилася до них з недовірою, вважаючи представників цих народів своєю "п'ятою колоною".

У своєму виступі У. Баліч говорив: "Якщо прийнято народності першої категорії (німці, естонці, чехи, поляки, частково – євреї) вважати "культурними", не варто доводити, що їхня хвалена "культурність", "цивілізованість", майже повна писемність... як раз обернено пропорційні придатності для радянзації, їхні можливості бути прилученими до активного робітничо-селянського будівництва" [5, арк. 20].

Однією з важливих кампаній, що проводилася владою, була ліквідація неписьменності. Зазвичай, ліквідаційні пункти здійснювали ліквідацію неписьменності рідною мовою. Серед поляків Криму ліквідація неписьменності також здійснювалася рідною мовою. З 13 ліквідаційних пунктів один був польський і працював у місті [5, арк. 21].

Політико-просвітницька робота серед національних меншин Криму проводилася у формі клубної роботи. Більшість клубів виникло у результаті ініціативи громадських організацій та на їхні кошти. У Симферополі працював клуб національних меншин (Нацмен) Заходу імені К. Лібкнехта, а також спеціалізований польський клуб [5, арк. 22]. Клуби були популярними, оскільки польське населення здебільшого було міським. Статут клубу "Національних меншин Заходу" фіксував, що його метою є "об'єднання національних меншин Заходу у місті Симферополі і в Криму на основі культурно-просвітницької роботи та організація розумного відпочинку і розваг для членів клубу, а також встановлення єднання міста з селянством західних нацменшин" [6, арк. 9].

У клубі працювали національні секції. Він проводив роботу у формі театральних вистав, здійснюваних театральним гуртком, у формі лекцій, роботи бібліотеки. Статут також фіксував необхідність "поширювати серед своїх членів теоретичні і практичні відомості з питань сільського господарства, промислового та кустарного виробництва і взагалі здійснювати заходи щодо культурного та господарського піднесення своїх членів" [6, арк. 9].

Одним із пріоритетів діяльності органів державної влади з питань здійснення коренізації відносно польського населення Кримської АРСР було функціонування шкіл. У 1924–1925 навчальному році працювали 2 польські школи першого ступеня. У наступні два навчальні роки збереглася аналогічна кількість польських шкіл [7, арк. 10 зв]. На жаль, цієї кількості шкіл було недостатньо. Польська національна школа охоплювала тільки 10 % дітей. Звіт Народного Комісаріату освіти Кримської АРСР констатував: "Значний відсоток дітей шкільного віку єврейського, вірменського, грецького, польського та караїмського міського населення здобуває освіту в загальній школі, особливо в молодших групах семиліток та дев'ятиліток" [7, арк. 11].

У 1927–1928 навчальному році функціонували 2 польські школи першого ступеня, у яких навчалось 82 дітей, і викладали 2 вчителі [7, арк.40]. Цей факт свідчить про процеси русифікації, яким не змогла протидіяти польська громада Криму.

Поляки були переважно міськими жителями, серед яких асиміляція відбувалася значно швидше. Польська молодь навчалась також і в інших навчальних закладах. У професійно-технічних навчальних закладах налічувалося 27 поляків, що становило 0,75 % від загальної кількості учнів. У індустріально-технічних професійних школах навчалися 10 поляків, а в сільськогосподарських профшколах – три учні, в музичній профшколі – один учень, у школах фабрично-заводського учнівства навчалось троє поляків, у промислово-економічних технікумах – троє, в медично-фармацевтичному технікумі – двоє, в музичному технікумі – троє поляків [7, арк.17].

17 грудня 1926 року проводився всесоюзний перепис населення. Згідно з його результатами, у Кримській АРСР проживали 4514 поляків, що становило 0,6 % загальної кількості жителів. Дані свідчать, що відбулось як абсолютне, так і відносне скорочення кількості поляків, що мешкали на півострові [8, с. 8]. Дані перепису свідчили також про те, що поляки Криму були міськими жителями. У Симферополі мешкали 1200 осіб, Севастополі – 1020, Ялті – 430, у Феодосії – 280, Євпаторії – 190, Керчі – 140, Джанкої – 40 осіб [9, арк.82].

Національна політика щодо поляків координувалась на загальносоюзному рівні. Комплекс заходів здійснювався у різних регіонах країни на загальних засадах. Ці заходи розроблялися на основі партійних настанов, а також на нарадах, що проводились у тих регіонах, у яких мешкали поляки, діяли бюро чи секції у рамках агітпропів обкомів партії. У кримському обкомі РКП(б)–ВКП(б) діяла Нацменкомісія агітпропу. Спеціальної польської секції в кримському обкомі не було створено, роботу здійснювала Нацменкомісія. 7–12 травня 1928 року в Москві проводилася Всесоюзна нарада працівників польських бюро.

У своїх рішеннях нарада звертала увагу на поживлення ідеологічної роботи, агітації та пропаганди. Польські бюро мали допомагати у доборі необхідних працівників, розвитку культурно-освітніх закладів. Найважливіший напрям визначався на радянізацію поляків, активний ідеологічний вплив на них. Влада констатувала, що "цей процес радянізації супроводжується процесом розпаду національної єдності в польському селі, зростанням політичного розшарування польського селянства, зростанням ролі бідноти, як і деяким послабленням впливу католицького духовництва" [10, арк. 9].

Отже, громадянська ідентичність мала прийти на зміну національній. Влада ставила завданням "розмивання" національної єдності, що базувалася на релігії та збереженні рідної мови. Польська мова виступала тепер як засіб донесення до поляків ідеологічних догм. У резолюції на доповідь про стан роботи серед трудящих поляків СРСР зазначалося, що "у справі радянізації польського населення особливе значення має робота серед молоді та дітей. Зазначаючи зростання комсомолу за рахунок польської молоді, слід також визнати це зростання недостатнім і в подальшому посилити залучення до комсомолу робітничої, батрацької та бідняцької молоді...здійснюючи рішучу боротьбу за молодь на ідеологічному фронті (релігія, націоналізм, побут)" [10, арк. 13].

За результатами Всесоюдної наради було прийнято документ "Завдання культурного будівництва серед трудящого польського населення". У ньому проведено аналіз ситуації і сформульовано завдання, серед яких першочергове – боротьба з польською інтелігенцією. Зокрема, констатувалося, що: "Польське вчительство здебільшого не відповідає призначенню. Частина його, і чимала, перебуває під впливом ворожих нам елементів, зокрема – духовництва. Частина – не має достатньої педагогічної підготовки. Громадська цінність також прорадянськи налаштованої частини вчительства має бути кращою. Все ще слабкий комуністичний та комсомольський прошарки серед польського вчительства...Наявний кадр вчительства (окрім тієї частини, яку потрібно вилучити зі школи, перепідготувати педагогічно та політично, як на спеціальних польських, так і на загальних курсах)" [10, арк. 17].

Питанню якісного складу інтелігенції приділялася увага на обласній партійній нараді з питань національного будівництва, що проходила у Симферополі у 1929 році. Інтелігенція формувала національну свідомість своєї етнічної групи, тому нарада проаналізувала складові стратегії щодо цієї соціальної групи. Партійна нарада у своїй резолюції зазначала, що "здійснення завдань соціалістичної реконструкції і подальшого посилення соціалістичного наступу на капіталістичні елементи в місті та селі, при посиленні активності і спротиву цих елементів в умовах багатонаціональної Кримської АРСР, надає особливого значення питанню про інтелігенцію" [11, арк. 20].

Обласна нарада з питань національного будівництва у своїй резолюції також підкреслювала, що "здійснення швидкого темпу індустріалізації, проведення земельної реформи, піднесення та соціалістична реконструкція сільського господарства і посилення соціалістичного наступу на непмана та куркуля, мають становити основний зміст роботи кримської партійної організації щодо національного будівництва Кримської АРСР" [11, арк. 13].

25 червня 1930 р., згідно з постановою ЦК ВКП(б), введено обов'язкову початкову освіту. Наркомос Кримської АРСР здійснив комплекс заходів для виконання зазначеної постанови, провели загальний перепис усіх дітей шкільного віку. У Криму мешкали 80396 дітей. З них 191 дитина польської національності [12, арк. 16]. Введення загальної обов'язкової освіти потребувало значних фінансових ресурсів та організаційних заходів.

Влада прагнула залучити до реалізації цього завдання широкі кола громадськості. Найбільш поширеною формою стали конференції та всекримські наради. Вони мали активізувати громадськість національних меншин на підтримку шкіл. Наради та конференції серед національних меншин Криму, як елемент національної політики, мали також підсумувати громадську думку різних національних груп. 26 квітня 1930 року у Симферополі відбулася Всекримська нарада нацменшин. У роботі зборів взяли участь 150 делегатів. На кожну національну групу, що мешкала в Криму, виділяв квоти кількості делегатів. Для поляків було виділено 2 місця [11, арк. 11].

На нараді обговорювалось широке коло питань, зокрема хід колгоспного будівництва, розвиток культури, участь національних меншин у радянському будівництві. У основній доповіді "Національна політика радянської влади та чергові завдання національного будівництва Кримської Республіки" характеризувався комплекс заходів, здійснюваних місцевим партійним керівництвом.

Одним із важливих заходів стала коренізація в органах влади та управління. У органах влади виділялися квоти відповідно до кількості того чи іншого народу, який жив в автономії. Мета цього заходу – формування діалогу між владою та громадянами. Чиновники, і передусім селяни, мали розмовляти однією мовою. Між владою та чиновниками не могло бути мовного бар'єру. РНК та ЦВК Кримської АРСР ініціювали також кампанію "висуванців". Критеріями для зайняття посади на владних щаблях були соціальне та національне походження. У 1930 році в управлінських апаратах державних установ у результаті здійснення зазначених заходів коренізації налічувалось 36 поляків, що становило 0,1 % від загальної кількості чиновників [12, арк. 33].

Отже, можна зробити висновок, що робота з польською громадою не належала до числа пріоритетів національної політики у Кримській АРСР. Цей факт зумовлювався незначною кількістю поляків на півострові. По-друге, русифікованістю поляків Криму. Польські діти навчалися в загальних російськомовних школах і тільки до 20 % були охоплені 2 національними польськими школами. По-третє, не було компактних мас польського населення, воно було розпоршене серед інших національних груп. Проживання компактною общиною виступало перешкодою на шляху асиміляції, сприяло збереженню мови та традицій.

Важливо зазначити, що поляки здебільшого були міськими жителями. Міський спосіб життя сприяв асиміляційним процесам. Місто в Криму було російським і розмовляло російською мовою. Також необхідно звернути увагу на те, що на практиці представники влади негласно поділяли народи на "лояльні і ворожі". Відносини Польщі часів Ю. Пілсудського були не надто позитивними з СРСР і негативне ставлення до поляків, яким випало жити в радянській країні, очевидне. До числа таких же "ворожих націй", окрім поляків, належали німці, естонці, чехи. Ставлення влади до поляків було "прохолодно-ворожим", влада не прагнула завоювати симпатії польської громади, як це було у випадку з кримськими татарами. Робота з польським населенням здійснювалась у загальному контексті роботи з "нацменшинами Заходу".

Список використаних джерел

1. Балуба І. А. Польська національна меншина України в 20–30-ті роки ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01 "Історія України"/ Балуба Ігор Анатолійович. – К., 1997. – 24 с.; Буравський О. А. Поляки Волині у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.: соціально-економічне становище та культурний розвиток: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01 "Історія України"/ Буравський Олександр Антонович. – Чернівці, 2003. – 20 с.; Гудь Б. В. Українсько-польські конфлікти ХІХ – першої половини ХХ століття: етносоціальний аспект: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора іст. наук: 07.00.02 "Всесвітня історія"/ Гудь Богдан Васильович. – Львів, 2008. – 34 с. 2. Отчёт Крымского экономического совещания на 1 октября 1921 года. – Симферополь: Госиздат КрымОблОтдел, 1921. – 57 с. 3. Статистико-экономический атлас Крыма. – Симферополь: Издание КрымСтатУпр и КрымИздат, 1922. – 50 с. 4. Предварительные итоги переписи в Крыму в 1921 году. – Симферополь: Издательство КрымЦСУ, 1922. – 115 с. 5. Державний архів Автономної Республіки Крим (далі – ДААРК). – Ф. П. 1. – Оп. 1. – Спр. 435. – Арк. 16 зв., 20–22. 6. Там само. – Ф. П. 7. – Оп. 1. – Спр. 119. – Арк. 9. 7. Там само. – Ф. П. 1. – Оп. 1. – Спр. 698. – Арк. 10 зв., 11, 17, 40. 8. Бюллетень ЦСУ. – № 9. – Іюнь 1928. 9. ДААРК. – Ф. П. 1. – Оп. 1. – Спр. 547. – Арк. 82. 10. Там само. – Спр. 819. – Арк. 9, 13, 17. 11. Там само. – Спр. 1032. – Арк. 11, 13, 20. 12. Там само. – Спр. 1039. – Арк. 16. 12. Там само. – Спр. 636. – Арк. 33.

Григорій Кондратюк

НАЦИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В ОТНОШЕНИИ ПОЛЯКОВ КРЫМСКОЙ АССР В 1920–1930-Х ГОДАХ

В статье проанализированы изменения в отношении польской национальной группы в 1920–1930-х годах. Изучены специфические черты коренизации в отношении польского меньшинства в крымской автономии. Проведён сравнительный анализ национальной политики в отношении различных национальных меньшинств.

Ключевые слова: коренизация, поляки, Крымская АССР, национальная политика, национальное меньшинство.

Grygoriy Kondratiuk

NATIONAL POLICY IN RELATION TO THE POLES OF CRIMEAN SSR IN 1920–1930S

The change of national policy in relation to the Polish ethnic group in 1920–1930s is analyzed in the article. Distinctive features of korenizatsiya in relation to the Polish national minority are studied. Comparative analysis is held.

Key words: korenizatsiya, Polish, Crimean ASSR, national policy, national minority.

УДК 37 (09) (477)

Наталія Ігнатенко

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ (1900–1939 РР.)

Стаття присвячена історико-педагогічному аналізу формування змісту та методики викладання історії у загальноосвітніх навчальних закладах Східної Галичини упродовж 1900–1939 років.

Ключові слова: методика викладання історії, зміст навчання, загальноосвітні заклади, Східна Галичина, освітні реформи.

В історії становлення шкільництва Східної Галичини помітне місце займає період упродовж 1900–1939 рр. Для нього характерна не лише боротьба за існування української школи, а й пошук шляхів оновлення загальноосвітньої системи в цілому та переосмислення мети і змісту історичної освіти зокрема.

Об'єктом дослідження виступають зміст та методика навчання історії у загальноосвітніх закладах того часу.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи навчання історії в загальноосвітніх закладах Східної Галичини у міжвоєнний період.

Окреслені проблеми знайшли відображення у педагогічних дослідженнях Т. Завгордньої [5], І. Курляк [9–11], Б. Ступарика [12], А. Вихруща [4], В. Кравця [6] тощо. У той же час окремі питання становлення української методичної думки вивчені недостатньо. Тож їх науковий аналіз і осмислення є важливим і актуальним завданням сучасної педагогічної науки.

Метою дослідження є аналіз особливостей формування змісту історичної освіти у загальноосвітніх закладах Східної Галичини в контексті світових освітніх інновацій та історичних умов розвитку краю упродовж 1900–1939 рр.

Початок ХХ ст. характеризувався низкою змін у системі освіти. Причиною цього явища став перелом у господарському та суспільному житті. Світова війна та революції спонукали швидкий розвиток науково-технічного прогресу, вимагали напруженої праці від кожного представника суспільства та розвитку вищої технічної освіти, як найкращого втілення усіх практичних здібностей особистості.

Під впливом нових теорій структурування навчально-виховного процесу в Західній Європі та США відбувалися якісні зрушення і в педагогічній думці Східної Галичини. Герберторіанство з його теорією і практикою, виховання чемного й старанного робітника, не орієнтованого на творчість, поступалося місцем ідеям реформаторської педагогіки, в центрі уваги якої стояла вільна, енергійна людина з активною життєвою позицією.

Наслідком такої ідеології стали безупинні домагання тодішньої дидактики: не працювати за учня (методично підготовлений виступ учителя), а лише допомагати йому, де потрібно, залучати до участі в творчій і самостійній праці [13, с. 84]. "Всі хиби і причини лихих успіхів дотеперішньої школи та малої користі з неї у відсутності практики", – писав у своїй праці "Grundfragen der Schulorganisation" відомий знавець і організатор народного шкільництва в Австро-Угорщині Г. Кершенштейнер.

В основу навчально-виховного процесу було покладено практику. Європейські періодичні видання розгорнули на своїх шпальтах широкі дискусії з цієї проблеми, публікували методичні рекомендації для учителів, зразки уроків тощо. Теза А. Фер'єра про те, що "навчання без життя є нічим", стала домінувати в педагогічних пошуках багатьох учителів і науковців [13, с. 84].